

2019-04-05

TJÄNSTESKRIVELSE
Dnr SOCN 2019/60

Socialnämnden

Handlingsplan för självmordsprevention

Motion den 28 januari 2019 av Andreas Falk m.fl. (S)

Förslag till beslut

1. Socialnämnden föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut. Kommunfullmäktige avslår motionen avseende kommunövergripande handlingsplan för självmordsprevention. Kommunfullmäktige noterar att de nämnder som identifierar ett behov av att ta fram nämndspecifika styrande dokument kan göra det inom sina ansvarsområden. Motionen är med detta färdigbehandlad.
2. Socialnämnden beslutar att uppdra åt social- och äldredirektören att återrapportera hur nämnden på lämpligt sätt ska arbeta vidare med självmordspreventiva åtgärder inom nämndens ansvarsområde.

Sammanfattning av ärendet

Förslagen i motionen handlar om att ta fram en kommunövergripande handlingsplan med suicidpreventiva åtgärder. Utredningen som behandlingen av motionen har föranlett visar på ett ökande antal suicidförsök i Nacka liksom i Stockholms län under perioden 2014-2018, men ingen tydlig trend kring antalet fullbordade suicid. Insatser för att främja psykisk hälsa och motverka risk för suicid är en del av det sociala arbetet på myndigheten men brister i rutiner och i att systematiskt uppmärksamma och förebygga suicidrisk har identifierats under utredningen. Socialnämnden har utförare som bedriver förebyggande och behandlande arbete inom psykisk ohälsa där suicidprevention är en del. Behov finns att se över de krav som ställs på andra utförare/anordnare kopplat till psykisk ohälsa och suicidrisk.

Risken med en kommunövergripande handlingsplan som inte har en sammanhållande ansvarig organisation är att arbetet som rör den egna nämndens område försvåras och försenas av beslut som är fattade långt från verksamheten. Beslut om att påbörja ett arbete inom socialnämndens område kan fattas även utan en kommunövergripande handlingsplan.

De ekonomiska konsekvenserna avgörs av vilka åtgärder som prioriteras utifrån utvecklingsbehoven.

Förslagen i motionen

Motionärerna föreslår att kommunstyrelsen tar fram en kommunövergripande handlingsplan med självmordspreventiva åtgärder för Nacka kommun. Handlingsplanen behöver enligt motionärerna innehålla förslag på utbildning och kompetenshöjande

insatser, intern och extern samverkan, rutiner, riktlinjer och dokumentation samt stöd till anhöriga och efterlevande.

Enhetens utredning och bedömning

Metod

Utredningen har genomförts under mars månad 2019. Utredningen har innefattat följande:

- omvärldsbevakning
- genomgång av statistik nationellt och regionalt
- framtagande och genomgång av statistik inom kommunen
- avstämning med gruppchefer och gruppleddare inom omsorgsenheten och barn-och familjeenheten kring rutiner och erfarenheter av suicid i målgruppen

Suicid i Sverige

Antalet suicid i Sverige minskade kraftigt från år 1980 till år 2000 och har därefter fortsatt att minska i lägre takt fram till idag. Enligt Nationellt centrum för suicidforskning och prevention (NASP) var det 1470 personer över 15 år som avled på grund av säkra och osäkra självmord år 2016 i Sverige. Av dessa var 1011 personer män och 459 personer kvinnor.

För anhöriga till personer som tagit sitt liv finns stöd att få exempelvis genom SPES - en ideell förening som finns i på många platser i landet, bland annat i Stockholm. Psykiatrin har inte något uppdrag att arbeta stödjande med anhöriga som inte är patienter. De hänvisar i första hand till ideella föreningar och kyrkliga organisationer.

Suicid och suicidförsök i Nacka

I den senaste sammanställningen på Folkhälsomyndigheten ligger Nacka på plats 15 av Stockholms läns kommuner med 11,3 fullbordade suicid per 100 000 invånare (femårsmedelvärde för perioden 2013-2017, både män och kvinnor). För samma period sett till endast män ligger Nacka på plats 10 i Stockholms län med 16,7 suicid per 100.000 invånare. Sett till endast kvinnor ligger Nacka på plats 19 i Stockholms län med 6,2 Suicid per 100.000 invånare.¹

Polisen registrerar och rapporterar in suicid och suicidförsök baserat på kommun utifrån adresser för ingripande.

¹ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/psykisk-ohalsa/>

Tidsperiod	Fullbordade suicid på adresser i Nacka	Suicidförsök på adresser i Nacka
2019 jan-feb	1	26
2018	3	149
2017	6	145
2016	1	145
2015	7	131
2014	5	114

Ovanstående tabell visar på ett ökande antal suicidförsök på adresser i Nacka under perioden 2014-2018, men ingen tydlig trend kring antalet fullbordade suicid. Statistiken stämmer överens med tendenserna i Stockholms län.

Motionärerna efterfrågar i motionen en sammanställning av så kallade hot spots för suicid. Utifrån en sammanställning av platser för suicid i Stockholms län sker 50-60 procent av fallen i vanliga bostäder. Saltsjöbanan har utifrån en sammanställning från Självordsprevention i Stockholm (SPIS) inte haft några fullbordade suicid varken 2017 eller 2018. Skurubron utgjorde platsen för två suicid 2017 och inget 2018.

Socialnämndens ansvarsområde

Till enheterna inom sociala omsorgsprocessen kommer kunder/klienter med varierande grad av psykisk ohälsa och många av dem har en eller flera riskfaktorer för suicidförsök eller suicid.² Utifrån objektiva riskfaktorer för suicidbenägenhet är det inte orimligt att tro att personer som är aktuella för utredning och insatser inom barn- och familjeenheten och omsorgsenheten i större utsträckning än populationen i stort mår psykiskt dåligt med risk för suicidtankar, suicidplaner, suicidförsök och fullbordade suicid. Avsaknad av skyddande faktorer är även gemensamt för många som är aktuella inom barn- och familjeenheten och omsorgsenheten.

Utredningsinstrumentet ASI (Addiction Severity Index) används på omsorgsenheten för målgruppen vuxna med beroendeproblematik och där ställs frågor om tankar på och försök att ta sitt liv. Motsvarande frågor finns i ADAD (Adolescence Drug Abuse Diagnosis) som används för unga med missbruk. För personer med beroendeproblematik finns således statistik kring suicid att sammanställa på gruppnivå, men inte för någon annan målgrupp inom den sociala omsorgsprocessen. Under de senaste fem åren har 177 personer i Nacka svarat på frågorna i ASI, 131 män och 46 kvinnor. Bland männen hade 13% haft allvarligt menade suicidtankar senaste 30 dagarna och 45% hade haft det tidigare i livet. Bland kvinnorna hade 19% haft allvarligt menade självmordstankar senaste 30 dagarna och 47% hade haft det tidigare i livet. 20% av männen och 41% av kvinnorna hade gjort självmordsförsök tidigare i livet. Omkring två procent av de intervjuade uppgav att de hade gjort självmordsförsök de senaste 30 dagarna. De som gjort tidigare suicidförsök, och

² <https://www.vardochinsats.se/schizofreni-och-schizofreniliknande-tillstand/kartlaeggnig-och-utredning/strukturerad-bedoemning-av-suicidrisk/>

särskilt de som gjort fler än ett försök är en riskgrupp för att göra nya försök och bör uppmärksammas systematiskt vilket saknas rutiner för idag. NASP beskriver att risken för ett nytt suicidförsök är som störst under de närmaste månaderna efter försöket och reduceras avsevärt inom ett år. Det är alltså av yttersta vikt att fånga upp de individer som gjort flera försök.

Inom omsorgsenheten gjordes en Lex Sarah-anmälan till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) med anledning av ett suicid 2017. I anmälan till IVO identifierades brister i samverkan med psykiatrin och i informationsöverlämning internt. Under den senaste femårsperioden har ett fullbordat suicid skett även inom LSS, bostad med särskild service.

Socialnämnden har ett antal olika utförare som bedriver förebyggande arbete till allmänheten, stödjande arbete riktat till särskilda riskgrupper och behandlande arbete till de individer som behöver hjälp. Inom de verksamheter som möter personer med psykisk ohälsa och/eller beroende finns kompetens för att identifiera suicidrisk och arbeta med dem som mår dåligt. Det finns även integrerade mottagningar som bedrivs i samverkan med landstinget. Dessa har tydliga uppdrag att arbeta med psykisk ohälsa och ger den enskilde möjlighet att ta del av kompetens från olika professioner. Vissa av dessa mottagningar erbjuder också stöd till anhöriga i händelse av suicid när en person under 18 år är berörd. Andra aktörer kan erbjuda stöd på gruppnivå exempelvis till elever i berörda skolor eller skolpersonal i händelse av suicid.

Bedömning

Psykisk ohälsa är ett samhällsproblem som bör angripas på bred front såväl med förebyggande som behandlande insatser. Antalet suicid har under lång tid minskat, men antalet suicidförsök ökar samtidigt. Förebyggande arbete kan ha karaktären av både social prevention, som syftar till att förbättra psykisk hälsa, och situationell prevention, som syftar till att göra det svårare att begå suicid. Det kan exempelvis vara broräcken, värmekameror på stationer och begränsningar i läkemedelsförsäljning.

Risken med en kommunövergripande handlingsplan som inte har en sammanhållande ansvarig organisation är att arbetet som rör den egna nämndens område försvåras och försenas av beslut som är fattade långt från verksamheten. Utvecklingsbehov inom socialnämnden vad gäller självmordsprevention har tydliggjorts genom den utredning som gjorts med anledning av motionen. Fortsatt utvecklingsarbete inom socialnämndens område kan bedrivas även utan en kommunövergripande handlingsplan.

De utvecklingsbehov som särskilt framkommit är:

- att utveckla processerna i ledningssystemet för kvalitet med koppling till suicidprevention så att alla målgrupper omfattas
- att säkra kompetensen på barn- och familjeenheten respektive omsorgsenheten inom systematiskt preventivt arbete med suicid och psykisk ohälsa
- att i samband med avtalstecknande se över de krav som ställs på utförare/anordnare kopplat till psykisk ohälsa och suicidrisk

Ekonomiska konsekvenser

De ekonomiska konsekvenserna avgörs av vilka suicidpreventiva åtgärder som prioriteras utifrån utvecklingsbehoven.

Konsekvenser för barn

Om vi genom förbättrade processer inom socialtjänsten kan bidra till att förhindra suicid kan det få direkt livsavgörande konsekvenser för barn och unga med psykisk ohälsa. Om socialtjänsten genom kunskap och rutiner fångar upp föräldrar med psykisk ohälsa och förhindrar suicid har det en avgörande betydelse för deras barn. Stöd till barn som anhöriga erbjuds redan idag av socialnämndens anordnare/utförare och motionen innebär inte någon förändring i sig.

Handlingar i ärendet

Motion den 28 januari 2019 av Andreas Falk m.fl. (S)

Lina Blombergsson
Tf social- och äldredirektör
Stadsledningskontoret

Elin Sylvan
Planerare/utvecklare
Omsorgsenheten